

สมเด็จพระนางเจ้าฯ กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทรงมีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยแขนงต่างๆ ไม่เพียงแต่เฉพาะงานศิลปหัตถกรรมไทยเท่านั้น ยังรวมถึงการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของไทยอีกด้วย โดยมรดกวัฒนธรรมไทยหมายถึงความเจริญทางวัฒนธรรมที่อยู่ในอารยธรรมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งที่เป็นวัฒนธรรมภาคกลางและวัฒนธรรมของภูมิภาคต่างๆ ที่ได้หลอมรวมกันเป็นวัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์และความเป็นไทยในปัจจุบันซึ่งตามประเพณีปฏิบัติของไทยตั้งแต่สมัยโบราณสถาบันพระมหากษัตริย์มีบทบาทโดยตรงต่อการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของความเป็นไทยให้ยืนยงอยู่คู่สังคมไทย

กล่าวถึงพระราชประวัติของพระองค์ท่านการได้ใช้ชีวิตในหมู่พระราชวงศ์ทำให้ทรงมีโอกาสพบเห็นขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทยมาแต่ครั้งพระเยาว์ และการเสด็จพระราชดำเนินไปประทับอยู่ในต่างประเทศ อาทิ อังกฤษ ฝรั่งเศส และสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งเป็นอารยประเทศที่เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม จึงทรงได้รับการศึกษาอบรมให้ตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมด้วยเมื่อทรงอภิเษกสมรสและได้รับพระราชทานสถาปนาพระราชอิสริยยศคือนางเจ้าพระบรมราชินีเป็นต้นมา ก็ทรงประกอบพระราชกรณียกิจอย่างเข้มแข็งในการอนุรักษ์และกระตุ้นเตือนให้ราษฎรให้ประชาชนไทยตระหนักถึงคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมและความเป็นไทยด้านต่างๆ ดังนี้

ความสำคัญของภาษาไทย ดั้งเดิมได้จากพระราชดำรัสที่ทรงพระราชทานในโอกาสต่างๆ สะท้อนให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถของพระองค์ในการใช้สำนวน ถ้อยคำ หรือรูปประโยคของภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ สื่อความหมายได้ชัดเจน และทรงใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์มีปิยวาจา กล่าวคือ ใช้วาจาอ่อนหวาน สุภาพ เหมาะสมแก่กาลเทศะ นอกจากนี้ ทรงมีพระปรีชาในด้านภาษาเขียนด้วย เห็นได้จากงานพระราชนิพนธ์ปกิณกะความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย รวมถึงพระราชหัตถเลขาที่เป็นจดหมายส่วนพระองค์ หรือพระราชนิพนธ์คำไว้อาลัยบุคคลต่างๆ ทรงใช้ภาษาที่กระชับ รวมถึงสำนวนภาษาและถ้อยคำที่สื่อสารภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมราชแบบไทย ทรงปฏิบัติรักษากิจกรรมราชไทยได้อย่างงดงามและถูกต้อง อย่างเช่นวัฒนธรรมการกราบไหว้ของคนไทยที่มีระดับของการไหว้แตกต่างกัน โดยทรงปฏิบัติตามจารีตประเพณีได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งยังทรงวางพระองค์ได้อย่างเหมาะสมและมีความอ่อนน้อมถ่อมตนซึ่งพบว่าเวลาที่เสด็จออกไปพบปะประชาชนซึ่งนั่งอยู่กับพื้นแล้วจะเสด็จประทับราบอยู่กับพื้นแล้วทรงมีพระราชดำรัสกับประชาชนในระดับที่เสมอกัน

การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ทรงปฏิบัติบำเพ็ญพระองค์ในฐานะพุทธมามกะ ทรงเคารพในพระรัตนตรัยและปฏิบัติตนอยู่ในพระธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างเคร่งครัด คือ การปฏิบัติธรรม การปฏิบัติสมาธิภาวนา ตลอดจนการฟังพระธรรมเทศนาโดยเฉพาะในวันธรรมสวนะ

นอกจากนี้ ทรงเอาพระทัยใส่ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปะพื้นบ้านอย่างงานหัตถกรรมประเภทต่างๆ รวมถึงศิลปะประจำชาติอื่นๆ เช่น โขน ละคร โดยในปี พ.ศ.2537 คณะกรรมการอำนวยการวันอนุรักษ์มรดกไทย ได้ถวายพระราชสมัญญาองค์เอกอัครูปถัมภ์ มรดกช่างศิลป์ไทย และในปี พ.ศ.2555กระทรวงวัฒนธรรมไทย ได้ถวายพระราชสมัญญาอัครภิกษุศิลปิน ซึ่งหมายความว่าศิลปินยิ่งใหญ่ ผู้ปกป้องรักษางานศิลปะเพื่อเป็นการสดุดีพระเกียรติคุณแก่สมเด็จพระนางเจ้าสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถที่ทรงอนุรักษ์ ฟื้นฟู รักษาศิลปะไทยให้อยู่คู่กับคนไทยตลอดไป